

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности
Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког

пројекта Владимира Милошевића

ПОД НАЗИВОМ:

КЛАВИР И БАЛЕТ. Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског

На седници Наставно-уметничко-научног већа Факултета музичке уметности у Београду, одржаној 11. маја 2022. године, именована је Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта под насловом ***КЛАВИР И БАЛЕТ. Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског*** кандидата Владимира Милошевића у саставу: мр Бранко Пенчић, редовни професор ФМУ, председник, др ум. Владимир Цвијић, редовни професор ФМУ, ментор, др Ивана Медић, виши научни сарадник Музиколошког института САНУ, коментор, др ум. Маја Рајковић, редовни професор ФМУ и др ум. Биљана Горуновић, редовни професор Академије уметности Универзитета у Новом Саду. На основу увида у докторски уметнички пројекат кандидата подносимо **Извештај** који садржи уводно образложење, биографију кандидата, анализу докторског уметничког

пројекта – јавне уметничке презентације и писаног рада, критички осврт и оцену, те закључак Комисије.

Уводно образложење

ВЛАДИМИР МИЛОШЕВИЋ пријавио је тему докторског уметничког пројекта бр. 02-14/3-22 од 21. фебруара 2022. године под називом: „**Клавир и балет.** Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови (на примеру балетских остварења Мориса Равела, Петра Иљича Чајковског и Игора Стравинског)”.

На основу предлога Катедре за клавир бр. 01-408/22 од 23. фебруара 2022. године, Веће Факултета на седници од 23. фебруара 2022. године донело је одлуку бр. 01-453/22 од 28. фебруара 2022. године о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу:

мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор,

др ум. ВЛАДИМИР ЦВИЈИЋ, редовни професор, и

др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

Веће Факултета на седници од 13. априла 2022. године донело је одлуку бр. 01-870/22 од 14. априла 2022. године о усвајању позитивног Извештаја бр. 01-859/22 од 12. априла 2022. године Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта и одобравању теме докторског уметничког пројекта ВЛАДИМИРА МИЛОШЕВИЋА под измењеним називом: „**Клавир и балет.** Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског”.

Сенат Универзитета уметности је на седници од 5. маја 2022. године донео одлуку бр. 7/243 од 12. маја 2022. године (ФМУ бр. 01-1018/22 од 16. маја 2022. године) којом се одобрава рад на реализацији докторског уметничког пројекта. За ментора на изради докторског уметничког пројекта одређен је др ум. Владимир Цвијић, редовни професор, а за коментора др Ивана Медић, виши научни сарадник Музиколошког института САНУ.

На основу обавештења ментора бр. 01-963/22 од 6. маја 2022. године и предлога Катедре за клавир бр. 01-991/22 од 11. маја 2022. године, Веће Факултета на седници одржаној 11. маја 2022. године донело је одлуку бр. 01-1001/22 од 12. маја 2022. године о именовану Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта ВЛАДИМИРА МИЛОШЕВИЋА под називом: „**Клавир и балет. Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског**”, у саставу:

мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор, председник Комисије,

др ум. ВЛАДИМИР ЦВИЈИЋ, редовни професор, ментор,

др ИВАНА МЕДИЋ, виши научни сарадник Музиколошког института САНУ, коментор,

др ум. МАЈА РАЈКОВИЋ, редовни професор,

др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

Биографија кандидата

Владимир Милошевић рођен је 1980. године у Лесковцу. Завршио је основно и средње музичко образовање у музичкој школи „Станислав Бинички” Лесковцу, у класи проф. Миле Вељковић, а са 15 година је уписао Факултет музичке уметности у Београду, где је дипломирао и магистрирао у класи проф. Невене Поповић. Усавршавао се на пијанистичкој академији „*Incontri col Maestro*” у Имоли (Италија) и у Паризу на *École Normale de Musique „Alfred Cortot”* у класама Лазара Бермана и Мишела Далбертоа.

Проглашен је уметником у успону за 2013. годину од стране Удружења концертних уметника Њујорка (New York Concert Artists & Associates), након чега је наступио са Симфонијским оркестром NYCA у Меркин холу у Њујорку, изводећи Клавирски концерт у б-молу П. И. Чајковског.

Наступао је на фестивалима широм света (Париз, Лондон, Берлин, Праг, Санкт Петербург, Беч, Тел Авив, Милано, Лион, Ница, Казабланка, Маракеш, Порто Алегре, Пелотас). Као победник конкурса „*Concerti in Villa*” у Вићенци дебитовао је у Карнеги холу у Њујорку. Концертирао је широм Јужноафричке Републике (Кејптаун, Јоханесбург, Дурбан, Блумфонтеин, Порт Елизабет) и Аустралије (Сиднеј, Канбера, Мелбурн).

Недавно је као *Schwartz Artist in Residence* гостовао на универзитету Emory у Атланти, САД где је одржао мастерклас и реситал, као и у Кини на Конзерваторијуму за музику у Зеђијангу. Такође, био је предавач на фестивалу *Global Summer Institute of Music* где је поред мастеркласа наступао као солиста и на концертима камерне музике у Ричмонду и у Кенеди центру у Вашингтону, САД.

Редовно наступа као камерни музичар у дуу са виолончелистом Драганом Ђорђевићем на фестивалима у Санкт Петербургу, Загребу, Љубљани, Котору, као и са другим истакнутим солистима међу којима су Тим Хју (виолончело), Дмитри Прокофјев (виолончело), Јанош Балинт (флаута), Дејан Гаврић (флаута), Роман Симовић (виолина) и Стефан Миленковић (виолина), са којим је имао запажене наступе на фестивалима у Хрватској, Италији, као и недавно на фестивалу *Arsana* у Птују (Словенија) и фестивалу *Охридско лето* у Охриду (Северна Македонија). Са француским пијанистима Мишелом Далбертоом и Жан-Бернаром Помијеом и Симфонијским оркестром из Бретање извео је Моцартов троструки клавирски концерт на престижним фестивалима у Рену и Лилу.

Наступао је са Филхармонијама из Кејптауна и Јоханесбурга, Београдском филхармонијом, Симфонијским оркестром Радио-телевизије Србије, KwaZulu Natal филхармонијом из Дурбана, Оркестром Прашке опере, Симфонијским оркестром Театра Олимпико, Симфонијским оркестром Вулонгонга, Поморском филхармонијом из Бидгошча, Камерним оркестром „Душан Скворан”, Симфонијским оркестром „Камерата Сербика”. Добитник је више престижних награда на конкурсима у Пољској, САД-у, Аустралији, Италији, Француској. Снимао је за радио и телевизију у Јапану, Бразилу, Мароку, Канади, Пољској, Израелу итд.

Владимир Милошевић је најмлађи редовни професор на Катедри за клавир Факултета музичке уметности у Београду.

Уметничка активност, значајнији наступи

Избор солистичких концерата:

- Турнеја по градовима Србије: Сремска Митровица, Чачак, Краљево, Зајечар, Лесковац и Пирот, новембар/децембар 2021.
- Клуб Т. I. R., Париз, Француска, март 2020.
- НИМУС Фестивал, Ниш, Србија, новембар 2019.
- Музички конзерваторијум Зеђијанг, Хангџоу, Кина, октобар 2019.
- Центар за сценске уметности Универзитета Емори, Атланта, САД, јул 2019.
- Острво Хилтон Хед, Јужна Каролина, САД, јул 2019.
- Фестивал Les Journées Ravel, Монтфорт-л'Амури, Француска, октобар 2018.
- Међународни клавирски фестивал, Градска кућа Суботица, Србија, децембар 2018.
- Арсана Фестивал, Птуј, Словенија, јул 2018.
- Велика сала Коларчеве задужбине, Београд, Србија: 2018, 2014, 2010, 2009, 2008, 2005, 2003, 2000, 1999, 1998, 1997.
- Литванска академија за музику и позориште, Вилњус, Литванија, април 2018.
- Festsaal des Amtshauses , Беч, Аустрија, јануар 2018., 2015.
- Бански двор Бања Лука, Босна и Херцеговина, април 2017.
- Маријински театар, Фестивал „Лица савременог пијанизма“, Санкт Петербург, Русија, децембар 2016.
- Скупштина града Београда, Србија, децембар 2016.
- Конзерваторијум за музику Љубљана, Словенија, новембар 2015.
- Имола, Италија, октобар 2015.
- Међународни музички фестивал „Дани музике“ Херцег Нови, Црна Гора, јул 2015.
- Међународни фестивал, Кардица, Грчка, јул 2015.
- Музичка школа Рогашка Слатина, Словенија, децембар 2014.
- Музичка школа Мурска Собота, Словенија, март 2014.
- Konzerthaus , Беч, Аустрија, 2012.
- Аустралијска турнеја: Универзитет Монаш, Мелбурн; Wesley music center, Канбера; Борал–Сиднеј; Grammar College, Мелбурн, март 2011.
- Saint Leger en Yvelines, Париз, Француска 2010.
- Вестминстер Хол, Ница, Француска, 2010.
- Италијанска концертна турнеја: Минербе 2009; Перуђа 2006; Мола ди Бари, Верона, Азоло, Милано, Монфалконе, Рим, Антиколи Корато, 2003.

- Musée des beaux Arts, Лион, Француска, 2008.
- Јужноафричка турнеја (15 концерата): Дворана Јеврејског центра у Дурбану; Аудиторијум Гаја Батлера, Грамстаун; Linder Аудиторијум, Јоханесбург; Универзитет Јужне Африке, Преторија; Амфитеатар Либертас, Стеленбош; Бакстер театар, Кејптаун; Цанин, Лимпопо; Порт Елизабет; Сала холандске реформистичке цркве, Најсна, 2007.
- Steinway Hall, Лондон, УК, 2006.
- Фестивал Semaines musicales, Кран-Монтана, Швајцарска, 2006.
- Salle Cortot, Париз, Француска 2005, 2003, 2000.
- Карнеги Хол, Њујорк, САД, 2005
- Konzerthouse, Берлин, Немачка, 2005
- Француска концертна турнеја: Торињи-сур-Марне, Поанси, Савигни-л-Тампл, Немурс, Сен-Лежер-ан-Ивлин, 2005., 2004., 2003.
- Фестивал Ghislandi, Крема, Италија, март 2004
- Театро Верди, Пиза, Италија, 2004
- Казабланка и Маракеш, Мароко, 2003
- Пелотас, Сао Жосе дос Кампос, Порто Алегре, Бразил 2002.
- Колоњо Монцензе, Милано, Италија, 2002, 2001
- Форстер хол, Праг, Чешка Република, 2001
- Пољска концертна турнеја у Варшави, Радому, Чеханову и Торунју, Пољска, 2000.
- Галерија Српске академије наука и уметности, Београд, Србија, 2001, 2000, 1998, 1997.

Концерти са оркестром:

- Симфонијски оркестар театра Мадленијанум, Београд, новембар 2021. (Чајковски Концерт бр.1)
- Симфонијски оркестар Радио-телевизије Србије, Комбанк дворана, Београд, 07.03.2019. (Чајковски Концерт бр.1)
- Црногорски симфонијски оркестар, Црногорско народно позориште, Подгорица, Црна Гора, 12. децембар 2018. (Шопен Концерт бр.1)
- Симфонијски оркестар NYСА, Меркин Хол у Кауфаман центру, Њујорк, САД, мај 2014. (Чајковски Концерт бр.1)
- Нишки симфонијски оркестар, Сала Нишког симфонијског оркестра, Ниш, Србија, 2012 (Шопен Концерт бр.1)

- Гудачки оркестар „Душан Сковран“, Велика концертна дворана Коларчеве задужбине, Београд, Србија, 2012 (Шопен Концерт бр.1)
- Оркестар „Камерата Србика“, Сала Нишког симфонијског оркестра, Ниш, Србија, 2010 (Шопен Концерт бр. 1)
- Оркестар „Камерата Србика“, Народно позориште, Сомбор, Србија, 2010 (Шопен Концерт бр. 1)
- Оркестар „Камерата Србика“, Сава Центар, Београд, Србија, 2010 (Шопен Концерт бр. 1)
- Бањалучка филхармонија, Бански двор, Бања Лука, Босна и Херцеговина, 2010. (Шопен Концерт бр.1)
- Оркестар Радио-телевизије Србије, Велика Коларчеве задужбине, Београд, Србија, 2009 (Василије Мокрањац: Поема за клавир и оркестар)
- Симфонијски оркестар Вулонгонга, Сиднеј, Аустралија, октобар 2009. (Чајковски Концерт бр. 1)
- Симфонијски оркестар Јоханесбурга, Линдер Аудиториум, Јоханесбург, Јужна Африка, март 2007. (Рахмаџинов Концерт бр. 1)
- Државни симфонијски оркестар, Блумфонтејн, Јужна Африка, фебруар 2007. (Равел Концерт у Г)
- Филхармонија Кејптауна, Градск кућа Кејптаун, Јужна Африка, јануар 2007. (Брамс Концерт бр. 1)
- Филхармонија КваЗулу Натал, Градска кућа Дурбан, Јужна Африка, фебруар 2007. (Брамс Концерт бр. 1)
- Оркестар Радио Телевизије Србије, Велика концертна сала Коларчеве задужбине, Београд, Србија, 2007 (Брамс Концерт бр.1)
- Поморска филхармонија, Бидгошч, Пољска, март 2006. (Шопен Концерт бр. 2)
- Симфонијски оркестар из Бретање, Опера , Рен, Француска, децембар 2006. (Моцарт, Концерт за 3 клавира)
- Симфонијски оркестар из Бретање, Аудиторијум Лил, Француска, децембар 2006. (В.А. Моцарт, Концерт за 3 клавира)
- Симфонијски оркестар из Порто, театар Риволи, Порто, Португал, октобар 2004. (Рахмаџинов Концерт бр. 1)
- Симфонијски оркестар театра Олимпико, Театро Олимпико, Вицена, Италија, мај 2004. (Рахмаџинов Концерт бр. 1)

- Симфонијски оркестар Конзерваторијума у Вићенци, Конзерваторијум „Ариго Педроло“, Вићенца, Италија, јул 2003. (Шопен Концерт бр.2)
- Симфонијски оркестар Прашке опере, Бањоло ди Лониго, Вићенца, Италија, јул 2003. (Шопен Концерт бр. 2)
- Симфонијски оркестар Порто Алегреа, Порто Алегре, Бразил, октобар 2002. (Клавирски концерт Ивана Јевтића бр.2)
- Симфонијски оркестар Универзитета уметности у Београду, Велика сала Коларчеве задужбине, Београд, Србија, октобар 2002 (Равел Концерт у Г)
- Новосадски камерни оркестар, Новосадска синагога, Нови Сад, Србија, март 2002. (В.А. Моцарт Концерт КВ 414)
- Оркестар Радио телевизије Србије, Велика сала Коларчеве задужбине, Београд, Србија, фебруар 2001 (Чајковски Концерт бр.1)
- Симфонијски оркестар Војске Југославије, Дом Војске Југославије, Београд, Србија, фебруар 2001. (Чајковски Концерт бр.1)
- Симфонијски оркестар Војске Југославије, Дом Војске Југославије, Ниш, Србија, фебруар 2001. (Чајковски Концерт бр.1)
- Оркестар Радио-телевизије Србије, Велика сала Коларчеве задужбине, Београд, Србија, децембар 2000 (Шопен Концерт бр.2)
- Симфонијски оркестар Универзитета уметности у Београду, Велика дворана Коларчеве задужбине, Београд, Србија, децембар 1999. (Шопен Концерт бр.2)
- Београдска филхармонија, Велика дворана Коларчеве задужбине, Београд, Србија, јун 1999. (Шопен Концерт бр.2)
- Симфонијски оркестар Војске Југославије, Велика дворана Коларчеве задужбине, Београд, Србија, мај 1999. (Лист Концерт бр. 1)
- Симфонијски оркестар Војске Југославије, Дом Војске Југославије, Београд, Србија, фебруар 1999. (Лист Концерт бр. 1)
- Поморска филхармонија, Концертна дворана, Бидгошч, Пољска, новембар 1998. (Лист Концерт бр. 1)

Концерти камерне музике (избор):

- Sommerrefektorium Sift Рајн, Грац, Аустрија, децембар 2019.
- Центар за извођачке уметности Џона Ф. Кенедија, Вашингтон, 5. август 2019.
- Фесивал GSIM, Синглетон-Центаг за извођачке уметности, Ричмонд, САД, август 2019.

- Фестивал Охридско лето, Охрид, С. Македонија, 25.07.2019.
- Арсана Фестивал, Птуј, Словенија, 21.07.2019.
- Музички фестивал Раванелијус, Ћуприја, Србија, 04.07.2019.
- ЛЕДАМУС Фестивал, Лесковац, Србија, 01.06.2019.
- Атеље Марсел Астир, Брисел, Белгија, 14.05.2019.
- Музичка школа „Стеван Мокрањац“, Врање, Србија, 06.05.2019.
- Центар за умјетност, Бјеловар, Хрватска, 16.03.2019.
- Дом бранитеља, Пула, Хрватска, март 2019.
- Музички фестивал „Јесења соната“, Бански двор, Бања Лука, Босна и Херцеговина, октобар 2018.
- Црква Светог Николе, Задар, Хрватска, октобар 2018.
- Кларинетски фестивал, Остенде, Белгија, јул 2018.
- Конгресни центар, Градо, Италија, јул 2018.
- Нишки културни центар, Ниш, Србија, 04.12.2018.
- „Марко Поло Фестивал“, Катедрала Светог Марка, Корчула, Хрватска, јул 2018.
- Културни центар Бански двор, Бања Лука, Босна и Херцеговина, октобар 2018.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Јавно извођење докторског уметничког пројекта

Владимир Милошевић је одржао реситал – јавно извођење докторског уметничког пројекта у Великој дворани Коларчеве задужбине у Београду, у суботу 7. маја 2022. године у 20 часова, у организацији Центра за музику Коларчеве задужбине и ЦЕБЕФ-а. На концерту је извео комплетан програм који је навео у пријави докторског уметничког пројекта, а који је обухватио клавирске транскрипције балетских остварења руских и француских композитора, као и композиције оригинално компоноване за клавир и затим прерађене за балетско извођење.

Програм:

1. Петар Чајковски – Михаил Плетњов: Концертна свита из балета *Крцко Орашчић* (ставови: *Марш, Игра Виле Шећера, Тарантела, Интермецо, Трепак (Руска игра), Кинески плес и Анданте маестозо – Pas de Deux*)
2. Игор Стравински – Гвидо Агости: Концертна свита из балета *Жар-птица (L'oiseau de feu)* (ставови: *Инферно плес, Успаванка и Финале*).
3. Морис Равел: *Купренов гроб (Le Tombeau de Couperin)*, ставови: *Прелид, Фуга, Форлана, Менует, Ригодон и Токата*.
4. Морис Равел: *La Valse*, кореографска поема за оркестар, у Равеловој властитој преради за соло клавир.

Овакав, технички и интерпретативно врло захтеван програм, представља велики изазов за сваког пијанисту. Три транскрипције балетских партитура (*Крцко Орашчић, Жар-птица* и *Ла валс*) обилују изузетно високим техничким и интерпретативним захтевима, јер је комплетан оркестар са својим колористичким богатством „пренет” у медиј клавира; поред тога, пијаниста мора да надокнади и недостатак балетског сценског покрета и сценографије. Кандидат Владимир Милошевић смело се прихватио овог несвакидашњег уметничког изазова и успео да га реализује на најбољи могући начин.

Владимир Милошевић се комисији, као и публици која је у великом броју испунила Велику дворану Коларчеве задужбине представио као потпуно зрео уметник и врхунски виртуоз. Извођењу одабраних композиција приступио је одговорно, промишљено, посвећено, са истанчаним осећајем за форму и карактер композиција, које репрезентују различите музичке стилове. У маштовито осмишљеном и прецизно изведеном тумачењу Владимира Милошевића, бајковити романтизам Чајковског, фантастиком инспирисани рани фолклорни експресионизам Стравинског, као и Равелов импресионизам и неокласицизам, били су јасно карактерно заокружени. У циљу реализовања стилске диференцијације, Милошевић је, поред изванредне клавирске технике, применио веома богат спектар клавирских валера и тушеа, подражавајући звук појединачних оркестарских инструмената и оркестарских група и евоцирајући уједно балетске карактере. Посебно је концепција тумачења седмоставачне свите *Крицо Орашчић* Чајковског-Плетњова обилувала инвентивним решењима везаним за дочаравање лајт-инструмената појединих балетских нумера, као што су челеста, пиколо-флаута, звончићи, виолончело и др. Извођење транскрипције *Жар-птице* обилувало је моћним контрастима и прегнантним ритмовима, посебно у првом ставу који дочарава демонски плес чаробњака Кашчеја и његових утвара. Насупрот томе, други став изведен је сведеније у смислу контраста, али уз богатство боја и треперавих, константно варираних фактура. Трећи став изведен је као спектакуларна градација од почетка према крају, чиме је у потпуности остварена улога Финала читавог циклуса.

Изразити афинитет Владимира Милошевића за клавирско стваралаштво Мориса Равела демонстриран је и овог пута. Сваки од шест ставова свите *Купренов гроб* био је прецизно карактерно диференциран, уз неопходну флуидност музичког тока и евоцирање трагичног карактера у појединим ставовима. С друге стране, *Ла валс* је изведен „у једном даху“, као монументални „вртлог“ валцерског ритма, уз непрекинуто дозирање интензитета, од тајновитог почетка ка громогласном завршетку, у којем долази до дословног „распада“ валцера. Технички изузетно захтевна транскрипција одсвирана је са лакоћом, а плесни ритам ниједном није нарушен.

О успешности јавног извођења докторског уметничког пројекта Владимира Милошевића сведоче и веома позитивне критике објављене у штампаним и онлајн медијима и на Радио Београду. Критичарка *Блиц* Гордана Крајачић написала је: „На

београдском концерту Владимир Милошевић је поновио праву химну среће и љубави, величанствени (и технички претешки) *Pas de deux* Маше и принца Крцка. Изгледало је као да он на свакој руци има по шест прстију којима је, чинило се, са лакоћом преносио поруке ових изузетно захтевних партитура, пуних моћне, густе акордике, преплитања руку, учесталих глосанда који су се сурвавали дуж читаве клавијатуре. (...) У Свити из балета *Жар-птица* Игора Стравинског увукла се и поетски нежна *Успаванка (Berceuse)* на начин бајковите словенске реторике. Заиста очаравајуће Владимир је пренео дуалистички сиже ове сложене партитуре, својеврсне антитезе добра и зла, кроз дијатонску нарацију (када је реч о царевићу и принцези) и хроматске арабеске оријенталног карактера кроз раскошну бујну палету рафинираних боја при опису чаробњака Кашчеја и Жар-птице. У другом делу Владимир је напустио бајковитост руске скаске и у потпуно другачијем пијанистичком тушеу, ефемерно и етерично интерпретирао Равелова дела. (...) Седели смо као приковани за своја места, а Владимир нас је својим потпуно јединственим музицирањем повео на ово бајковито осенчено играчко и исањано тонско путовање.“ (Гордана Крајачић, *Блиц*, 10.05.2022.).

Критичар Радио Београда Радош Митровић истакао је: „Водећи рачуна о карактеру ставова, као и о логици драмског кретања и луцидним хармонским везама, Милошевић је веома јасно изнео појединачне делове *Жар-птице*. (...) Посебно је упечатљиво било *Финале* које започиње лаганим тремолом, на чијем фону се у нижим лагама износи препознатљива тема, да би пијаниста постепено градио кулминацију, која достиже грандиозне размере у блиставој каденци. Несумњиво је могло да се примети да је Владимиру Милошевићу равеловска естетика посебно пријемчива, те да је реч о сензибилитету у коме се извођачки веома угодно осећа. (...) Владимир 'материјала замор' избегне да успео је Милошевић *Купреновог гроба*, који може да наступи усред рапсодичности структуре овог дела, које рачуна на специфичан, успорен проток времена. Оживљавајући, међутим, сваку фразу, Милошевић нас је увукао у тај, на моменте музички зачудни равеловски свет, чиме је унео потребан динамизам у сам музички ток. Могли смо, заправо, да чујемо узорно извођење Равелових дела, а што је несумњиво оставило посебан слушалачки утисак. Концерт је свеукупно представио разнолике интерпретативне могућности пијанисте, који одржава конзистентност квалитета свог уметничког рада.“ (Радош Митровић, *Арс Сонора*, Радио Београд Други програм, 09.05.2022.) Критичар *Танјуга* Иван Макрагић био је посебно задивљен *Жар-птицом* и истакао је: „Пијаниста Милошевић је енергично извео ову трилогију до

усијаног финала, те је сала Коларца била продрмана динамичним тоновима једне комплексне бајке и помало мрачне приче о животу, смрти, бесмртности, трагању за неухватљивом срећом и благодатањем. (...) Публика на Коларцу је била одушевљена и даље је тражила наставак програма, није дозволила Владимиру Милошевићу да оде са позорнице након скоро 100 минута програма са паузом, тако да се он вратио и на клавиру одсвирао још неколико композиција П. И. Чајковског.“ (Иван Макрагић, *Танјуг*, 08.05.2022.)

Закључак Комисије је да је кандидат Владимир Милошевић у потпуности испунио уметничко-извођачке циљеве које је себи задао, те да је практични део докторског уметничког пројекта изведен на врхунском нивоу, надахнуто и упечатљиво, што је потврдила и стручна критика.

Анализа образложења докторског уметничког пројекта (писаног рада)

Писано образложење докторског уметничког пројекта садржи 90 страница, организовано је прегледно и систематично. Текст садржи 69 напомена (фуснота), 12 табела и четири нотна примера. Списак цитиране литературе садржи 31 одредницу, укључујући библиографске и електронске изворе, на српском, енглеском и италијанском језику. Рад садржи: уводне стране, апстракте на српском и енглеском језику, садржај, шест поглавља (1. Увод; 2. Петар Иљич Чајковски – Михаил Плетњов: *Крцко Ораишић*; 3. Игор Стравински: *Жар-птица*; 4. Морис Равел: *Купренов гроб*; 5. Морис Равел: *Ла валс /Валцер/*; 6. Закључак), поред тога још два нумерисана сегмента (7. Цитирана литература; 8. Биографија кандидата), као и три Прилога (1. Изјава о ауторству, 2. Изјава о истоветности штампане и електронске верзије писаног дела докторског уметничког пројекта, односно докторске дисертације; 3. Програм реситала у Коларчевој задужбини 7. маја 2022. године).

У Уводу су дате све неопходне информације везане за одабир теме докторског уметничког пројекта, формулацију истраживачког проблема, избор репертоара, циљеве и задатке истраживања и методологију. Кандидат је на веома јасан и убедљив начин образложио одабрану тему, аналитички поступак и примењене истраживачке методе.

У циљу систематичности излагања и методолошке доследности, кандидат је четири поглавља посвећена одабраним композицијама уобличио на истоветан начин. Свако поглавље се састоји из три потпоглавља, у којима кандидат најпре образлаже историјски контекст настанка одређеног дела, као и његово место у опусу композитора. Након тога, кандидат предочава контекст настанка клавирске транскрипције (у случају *Крчка Орашчића*, *Жар-птице* и *Ла валса*), односно, балетске оркестрације (у случају *Купреновог гроба*) и врши упоредну анализу балетских и клавирских партитура, фокусирајући се на структуралне и драматуршке измене до којих долази приликом преношења дела у други извођачки медиј. Најзад, кандидат анализира интерпретативне изазове везане за клавирску верзију сваке од одабраних композиција и детаљно објашњава на који начин је осмислио властите интерпретације ових дела. Кандидат се посебно осврће на начине на које је познавање балетско-оркестарских верзија ових дела утицало на концепцију његових клавирских тумачења.

Према су сва историјско-аналитичко-интерпретативна поглавља идентично структурисана, у сваком од њих кандидат додатно осветљава по један проблем. У поглављу о *Крчку Орашчићу*, разматра се питање постојања различитих прерада, односно, „деривата“ проистеклих из оригиналне (балетске) композиције, као и питање драматургије новонасталог дела (било да је у питању исти или нов извођачки састав). У поглављу посвећеном *Жар-птици*, акценат је стављен на изузетно сложене техничке и интерпретативне захтеве Агостијеве транскрипције, као и на пијанистичку технику неопходну за тумачење ове композиције. Када је у питању *Купренов гроб*, главни проблем је везан за могућност остваривања веома различитих интерпретација Равеловог нотног текста; кандидат пореди три упечатљиве интерпретације и затим објашњава на који начин је осмислио сопствено тумачење, ослањајући се у великој мери на оркестарско-балетску верзију *Купреновог гроба*. Најзад, приликом анализе *Ла валса*, кандидат се осврће на постојање различитих верзија, као и на могућност да пијаниста приликом извођења самостално „доради“ Равелову клавирску транскрипцију, а са циљем долажења до идеалног тумачења овог дела.

У Закључку, кандидат Владимир Милошевић се, након спроведених анализа и детаљног презентовања свог интерпретативног приступа одабраним делима, осврнуо на тезе постављене у Уводу докторског уметничког пројекта. Кандидат је указао на заједничке карактеристике свих анализираних дела, али и поентирао да му је

познавање и аналитички приступ оркестарско-балетским партитурама и њиховим репрезентативним извођењима омогућило да дође до оригиналних и упечатљивих клавирских интерпретација.

Импозантна биографија и списак концертних наступа у земљи и иностранству сведоче о томе да је реч о зрелом уметнику значајне међународне каријере.

Текст је прошао процедуру провере оригиналности докторског уметничког пројекта, који је показао да се подударње од свега 5% односи на лична имена наведена у оригиналу, наслове анализираних дела и њихових појединачних ставова или сцена, библиографских података о коришћеној литератури, цитата који су јасно обележени фуснотама и визуелно издвојени у тексту (увлачењем пасуса), као и општих места и података, што је све у складу са чланом 9. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду.

Критички осврт и оцена докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат кандидата Владимира Милошевића посвећен је тумачењу неких од најизазовнијих дела из целокупног клавирског репертоара – технички и интерпретативно изузетно сложених и захтевних балетских транскрипција. Импонује уметникова смелост, жеља да у зрелим извођачким годинама себи постави нов интерпретативни изазов и да публици понуди дела која се ретко могу чути на нашим концертним подијумима. Кандидат је детаљно предочио на који начин је анализирао одабрана дела, често уз паралелно сагледавање клавирских и оркестарско-балетских верзија, а веома успешно концертно извођење одабраног програма показало је да је он постављене задатке савладао на најбољи могући начин.

Применом сложене (историјско-контекстуалне, интерпретативно-аналитичке и компаративне) методологије, кандидат је дао јединствен поглед на популарна балетска остварења и њихове клавирске верзије. Приликом јавне презентације докторског уметничког пројекта, Владимир Милошевић је демонстрирао суверено владање веома

сложеним нотним текстом, изузетно поуздану технику правог виртуоза и потпуно разумевање стилских карактеристика одабраних дела. Кандидат је показао да у потпуности влада пијанизмом као трансцендентним концептом, али и техничком вештином. Посебно су убедљива била тумачења Равелових остварења; композиторов стил, у којем се прожима импресионистички рафинман и колористичко богатство са неокласичном формалном јасноћом и креирањем омажа великанима музичке уметности (конкретно, Франсоа Купрену и Јохану Штраусу Млађем), дочаран је толико упечатљиво и инспирисано да ће ова извођења задуго бити сматрана узорним.

Комисија истиче да је писани део пројекта такође реализован веома прегледно, јасно и убедљиво. Кандидат је демонстрирао способност да сложеним аналитичко-интерпретативним проблемима приступи зрело, одговорно и систематично, сагледавајући различите контексте настанка и формално-техничких аспеката одабраних дела, а у циљу долажења до оригиналних и спектакуларних интерпретација.

Закључак Комисије

Докторски уметнички пројекат кандидата Владимира Милошевића ***КЛАВИР И БАЛЕТ. Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског*** представља изузетно занимљиво, оригинално, темељно спроведено и убедљиво реализовано истраживање одабраних композиција. Комисија са задовољством констатује да су јавна уметничка презентација докторског уметничког пројекта и његов писани део дали значајан допринос уметничкој области извођачких уметности – клавир, те да у потпуности испуњавају све критеријуме докторских уметничких студија.

Провера, извршена уз помоћ програма *iThenticate*, доказала је оригиналност писаног дела докторског уметничког пројекта, о чему је, у складу са Правилником о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, сачињен одговарајући извештај ментора и коментора.

Комисија једногласно позитивно оцењује докторски уметнички пројекат *КЛАВИР И БАЛЕТ. Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског* кандидата Владимира Милошевића и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Комисија:

мр Бранко Пенчић
редовни професор ФМУ, председник

др ум. Владимир Цвијић
редовни професор ФМУ, ментор

др Ивана Медић
виши научни сарадник Музиколошког института САНУ, коментор

др ум. Маја Рајковић
редовни професор ФМУ

др ум. Биљана Горуновић
редовни професор АУНС

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторског уметничког пројекта „КЛАВИР И БАЛЕТ. Специфичности транспозиције балетских остварења у медиј клавира – поетички, технички и интерпретативни изазови на примеру балетских остварења Равела, Чајковског и Стравинског”, кандидата Владимира Милошевића, констатујемо да утврђено подударање текста износи свега 5%. Овај степен подударности последица је навођења личних имена (у изворном виду и у српској транслитерацији), назива композиција и ставова (на изворним језицима: француски, италијански, руски итд.), цитата (који су јасно обележени фуснотама и визуелно одвојени од остатка текста увлачењем пасуса), библиографских података о коришћеној литератури у фуснотама и у списку цитиране литературе на крају рада, као и општих места и података, што је све у складу са чланом 9. Правилника. Поклапања у оквиру свих наведених публикација и електронских извора не прелазе 1%.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујемо да извештај указује на оригиналност докторског уметничког пројекта, те се прописани поступак припреме за његову одбрану може наставити.

Датум: 01.09.2022. године

**Ментор
Владимир Цвијић**

**Коментор
Ивана Медић**